ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

9. března 2006 *

Ve věci C-493/04,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Gerechtshof te 's-Hertogenbosch (Nizozemsko) ze dne 9. června 2004, došlým Soudnímu dvoru dne 1. prosince 2004, v řízení

L. H. Piatkowski

proti

Inspecteur van de Belastingdienst grote ondernemingen Eindhoven,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Rosas, předseda senátu, J. Malenovský (zpravodaj) a J.-P. Puissochet, soudci,

generální advokát: F. G. Jacobs,
vedoucí soudní kanceláře: R. Grass,

* Jednací jazyk: nizozemština.

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za nizozemskou vládu H. Sevenster a C. Wissels, jako zmocněnkyněmi,

— za Komisi Evropských společenství D. Martinem a P. van Nuffel, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 17. listopadu 2005,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 48 a 52 Smlouvy o ES (nyní po změně články 39 ES a 43 ES), jakož i čl. 14c písm. b) nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996 (Úř. věst. L 28, s. 1; Zvl. vyd. 05/03, s. 3), ve znění nařízení Rady (ES) č. 1606/98 ze dne

29. června 1998 (Úř. věst L 209, s. 1; Zvl. vyd. 05/03, s. 308, dále jen „nařízení č. 1408/71").

2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi L. H. Piatkowskim a Inspecteur van de Belastingdienst grote ondernemingen Eindhoven (vedoucí oddělení „Velké podniky" ústřední správy daní v Eindhovenu, dále jen „Správce daně") ohledně určení základu příspěvků, které je dotčená osoba povinna odvádět do systému sociálního zabezpečení Nizozemska.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

3 Článek 13 odst. 1 nařízení č. 1408/71 stanoví:

„S výhradou článku 14c a 14f podléhají osoby, na které se vztahuje toto nařízení, pouze právním předpisům jediného státu. [...]"

4 Článek 14c uvedeného nařízení stanoví zvláštní pravidla pro osoby současně zaměstnané na území jednoho členského státu a samostatně výdělečně činné na území jiného [členského] státu.

5 Podle tohoto článku 14c písm. b) podléhá osoba, která je současně zaměstnaná na území jednoho členského státu a samostatně výdělečně činná na území jiného členského státu, v případech uvedených v příloze VII téhož nařízení právním předpisům členského státu, na jehož území vykonává závislou činnost, a právním předpisům členského státu, na jehož území vykonává samostatně výdělečnou činnost.

6 Mezi případy zmíněné v příloze VII nařízení č. 1408/71, kdy osoba podléhá současně právním předpisům dvou členských států, je v bodě 1 této přílohy uveden případ, kdy je osoba samostatně výdělečně činná v Belgii a vykonává závislou činnost v kterémkoli jiném členském státě.

Vnitrostátní právní úprava

7 Podle článku 6 odst. 1 písm. b) nizozemského zákona o obecném systému důchodového pojištění (Algemene Ouderdomswet) je pojištěnou v systému upraveným zákonem každá osoba, která nemá v Nizozemsku bydliště, podléhající dani z příjmů ze závislé činnosti vykonávané v Nizozemsku. Totéž platí podle jiných zákonů o sociálním pojištění, a sice zákona o obecném systému rodinných dávek (Algemene Kinderbijslagwet), zákona o obecném systému pozůstalostních důchodů (Algemene Nabestaandenwet) a zákona o obecném systému zvláštního zdravotního pojištění (Algemene wet bijzondere ziektekosten).

8 V Nizozemsku je vybírání příspěvků na sociální pojištění upraveno zákonem o financování sociálního zabezpečení (Wet financiering volksverzekeringen, dále jen „WFV").

9 Podle článku 6 WFV:

„Pojištěnec odvádí příspěvek na sociální pojištění."

10 Podle článku 7 tohoto zákona:

„Vyměřovacím základem příspěvku na sociální pojištění je příjem pojištěnce podléhající příspěvku."

11 Podle článku 8 WFV se „příjmem podléhajícím příspěvku" rozumí zdanitelný příjem nebo zdanitelný tuzemský příjem ve smyslu nizozemského zákona o dani z příjmu (Wet op de inkomstenbelasting, dále jen „WIB").

12 Podle čl. 49 odst. 1 písm. c) bodu 4 WIB jsou příjmy pocházející z pohledávek za společností se sídlem v Nizozemsku součástí zdanitelného tuzemského příjmu, má-li příjemce těchto příjmů významný podíl v této společnosti ve smyslu čl. 20 písm. a) téhož zákona, a tento podíl nepatří do obchodního majetku společnosti.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

13 L. H. Piatkowski, který je nizozemským státním příslušníkem, umístil své bydliště od roku 1996 do Belgie, kde vykonával výdělečnou činnost jako jednatel společností. Tato činnost je podle belgických právních předpisů o sociálním zabezpečení považována za samostatně výdělečnou činnost.

14 Dotčený pracuje rovněž jako ředitel společnosti s ručením omezeným Vanderheide Beheer BV (dále jen „Vanderheide") se sídlem v Nizozemsku, která je 100% dceřinou společností belgické společnosti, v níž má L. H. Piatkowski a jeho žena každý 50% podíl. Tato činnost, za kterou pobíral L. H. Piatkowski v roce 1998 mzdu podléhající dani z příjmů v Nizozemsku, je nizozemskými právními předpisy o sociálním pojištění považována za závislou činnost.

15 L. H. Piatkowski je oprávněným z pohledávky za společností DuvedeC BV se sídlem v Nizozemsku, ve které má Vanderheide 41% podíl. V roce 1998 byly L. H. Piatkowskimu vyplaceny úroky z této pohledávky (dále jen „sporné úroky"), jejichž výše byla zohledněna při stanovení jeho příjmu podléhajícího příspěvku za daný rok.

16 L. H. Piatkowski napadl toto zohlednění a podal stížnost Správci daně. Rozhodnutím ze dne 17. března 2000 byl však odpovídající příspěvek potvrzen. L. H. Piatkowski tedy podal žalobu k Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. Před tímto soudem zejména tvrdil, že vybírání příspěvku ze sporných úroků přísluší na základě nařízení č. 1408/71 příslušným orgánům Belgického království, tedy státu, do kterého umístil své bydliště.

17 Vzhledem k tomu, že existovala důvodná pochybnost, zda je vybírání příspěvku na nizozemské sociální pojištění ze sporných úroků slučitelné s právem Společenství, se Gerechtshof te 's-Hertogenbosch rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Brání právo Společenství, konkrétněji právo na volný pohyb a čl. 14c písm. b) nařízení č. 1408/71 [...], Nizozemsku ve vybírání příspěvků na sociální pojištění z příjmu ve formě úroků vyplacených společností se sídlem v Nizozemsku osobě

s bydlištěm v Belgii, na kterou se použijí podle čl. 14c písm. b) ve spojení s přílohou VII, bodem 1 nařízení č. 1408/71, jak nizozemské, tak i belgické právní předpisy o sociálním zabezpečení?"

K předběžné otázce

18 Ze znění položené otázky ve spojení s odůvodněním předkládacího rozhodnutí vyplývá, že podstatou otázky Gerechtshof te 's-Hertogenbosch je to, zda je třeba vykládat článek 48 Smlouvy týkající se volného pohybu pracovníků a článek 52 Smlouvy týkající se svobody usazování, jakož i článek 14c písm. b) nařízení č. 1408/71 tak, že brání nizozemským právním předpisům, které zahrnují do vyměřovacího základu příspěvků na sociální pojištění takové úroky, které byly vyplaceny ve věci v původním řízení společností se sídlem v Nizozemsku nizozemskému státnímu příslušníkovi s bydlištěm v Belgii, který podléhá podle uvedeného nařízení a s ohledem na povahu svých výdělečných činností právním předpisům o sociálním zabezpečení obou těchto členských států, přestože neexistuje jasné kritérium připisující tyto úroky členskému státu, v němž má uvedená společnost sídlo.

19 Úvodem je třeba připomenout, že cílem nařízení č. 1408/71, jak uvádí jeho druhý a čtvrtý bod odůvodnění, je zajistit volný pohyb zaměstnanců a samostatně výdělečných osob v Evropském společenství při respektování zvláštních vlastností vnitrostátních právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení. Nařízení tedy, jak vyplývá z jeho pátého, šestého a desátého bodu odůvodnění, vychází ze zásady rovného zacházení s ohledem na různé vnitrostátní právní předpisy a jeho účelem je zajistit co nejlépe rovné zacházení se všemi pracovníky na území členského státu, jakož i zamezit znevýhodnění pracovníků, kteří vykonávají své právo volného pohybu (viz rozsudek ze dne 8. března 2001, Komise v. Německo, C-68/99, Recueil, s. I-1865, body 22 a 23, jakož i rozsudek ze dne 26. května 2005, Allard, C-249/04, Sb. rozh. s. I-4535, bod 31).

20 Systém zavedený nařízením č. 1408/71 je pouze koordinačním systémem, který se zejména týká ve své hlavě II určení právních předpisů jednoho či více členských států použitelných na zaměstnance a samostatně výdělečně činné osoby, kteří za různých okolností využívají svého práva na volný pohyb. K takovému systému neodmyslitelně patří to, že výše příspěvků na sociální pojištění odváděných z důvodu výkonu činnosti se liší podle členského státu, na jehož území je činnost plně nebo částečně vykonávána, nebo podle právních předpisů o sociálním zabezpečení, kterým tato činnost podléhá (viz v tomto smyslu výše uvedené rozsudky Komise v. Německo, bod 29, a ze dne 19. března 2002, Hervein a další, C-393/99 a C-394/99, Recueil, s. I-2829, bod 52).

21 Článek 13 nařízení č. 1408/71, kterým začíná hlava II tohoto nařízení, týkající se určení použitelných právních předpisů, ve svém odstavci 1 stanoví, že s výhradou článků 14c a 14f podléhají osoby, na které se vztahuje toto nařízení, pouze právním předpisům jediného členského státu. Jak vyplývá zejména z pátého, osmého a desátého bodu odůvodnění téhož nařízení, zásada jediného státu ve věcech sociálního zabezpečení má za cíl odstranit nerovné zacházení se zaměstnanci a osobami samostatně výdělečné činnými pohybujícími se ve Společenství, ke kterému by došlo v důsledku částečného nebo úplného souběhu použitelných právních předpisů více členských států (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 15. února 2000, Komise v. Francie, C-169/98, Recueil, s. I-1049, bod 43). Podle čl. 14a odst. 2 nařízení č. 1408/71 tak osoba obvykle samostatně výdělečně činná na území dvou nebo více členských států podléhá právním předpisům členského státu, na jehož území má bydliště (viz rozsudek ze dne 30. ledna 1997, De Jaeck, C-340/94, Recueil, s. I-461, bod 11).

22 Článek 14c písm. b) nařízení č. 1408/71 však stanoví, že v případech uvedených v příloze VII tohoto nařízení osoba, která je zároveň zaměstnaná na území jednoho členského státu a samostatně výdělečně činná na území jiného členského státu, podléhá současně právním předpisům každého z těchto států. Tato osoba je tudíž povinna odvádět takové příspěvky, které jí mohou být uloženy právními předpisy každého z těchto států (výše uvedený rozsudek De Jaeck, bod 39).

23 V takové situaci, jaká je vyložena ve věci v původním řízení, kdy je nesporné, že L. H. Piatkowski vykovává současně závislou činnost v Nizozemsku a samostatně výdělečnou činnost v Belgii, a vztahuje se tedy na něj případ uvedený v příloze VII bodě 1 nařízení č. 1408/71, tedy vyplývá ze samotných ustanovení zmíněného nařízení, že dotyčný může být povinen odvádět příspěvky stanovené nizozemskými právními předpisy o sociálním pojištění, přestože odvádí příspěvky podle belgických právních předpisů o sociálním pojištění.

24 Je tedy důležité zkoumat, zdali čl. 14c písm. b) nařízení č. 1408/71 vylučuje, aby mohl pracovník podléhat u téhož příjmu příspěvkům na sociální pojištění vyplývajícím ze současného použití právních předpisů obou dotčených členských států.

25 V tomto ohledu je třeba stejně jako předkládající soud poznamenat, že znění čl. 14c písm. b) nařízení č. 1408/71 použitelné v době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení již neupřesňuje, na rozdíl od jeho předcházejícího znění, že k současnému použití právních předpisů každého z dotyčných členských států dojde pouze tehdy, „pokud jde o činnost vykonávanou na jejich území".

26 Pro výklad ustanovení práva Společenství je však důležité přihlédnout nejen ke znění tohoto ustanovení, nýbrž rovněž ke kontextu, ve kterém se toto ustanovení nachází, a cílům sledovaným právní úpravou, jejíž je součástí (výše uvedený rozsudek De Jaeck, bod 17, a rozsudek ze dne 7. června 2005, WEMW a další, C-17/03, Sb. rozh. s. I-4983, bod 41).

27 Vykládat však ustanovení čl. 14c písm. b) nařízení č. 1408/71 tak, že opravňují k tomu, aby byl příspěvek vybírán u téhož příjmu dvakrát, by znevýhodňovalo pracovníky, kteří vykonávají své právo volného pohybu, a tudíž by byl takový výklad zjevně v rozporu s cíli tohoto nařízení. Jak Soudní dvůr již rozhodl ohledně čl. 14d odst. 2 uvedeného nařízení, toto ustanovení ukládá členským státům povinnost

nezacházet s pracovníky podléhajícími ustanovením čl. 14c písm. c) téhož nařízení způsobem, který by je diskriminoval vzhledem k pracovníkům, kteří vykonávají veškeré své činnosti v jediném členském státě (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Hervein a další, bod 61).

28 Z těchto ustanovení proto konkludentně, avšak nezbytně, vyplývá, že v případech uvedených v příloze VII nařízení č. 1408/71 podléhá pojištěná osoba, co se týče závislé činnosti, právním předpisům členského státu, na jehož území tuto činnost vykonává, a co se týče samostatně výdělečné činnosti, právním předpisům členského státu, na jehož území vykonává samostatnou výdělečnou činnost.

29 Každý z dotčených států je tedy oprávněn vybírat příspěvky z příjmů ze závislé činnosti a z příjmů ze samostatně výdělečné činnosti, které není v žádném případě možné vybírat dvakrát, pouze z té části příjmů, která byla dosažena na jeho území (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek De Jaeck, bod 40).

30 Je přitom nesporné, že v Belgii nepodléhají sporné úroky příspěvku na sociální pojištění. V důsledku toho i za předpokladu, že se pravidlo o zákazu dvojího vybírání příspěvků, připomenuté v předcházejícím bodě tohoto rozsudku, neuplatní pouze u příjmů ze závislé činnosti a u příjmů ze samostatně výdělečné činnosti, ale zahrnuje všechny příjmy dosažené osobami, na které se vztahují ustanovení čl. 14c písm. b) nařízení č. 1408/71, dotčené nizozemské právní předpisy toto pravidlo každopádně neporušují.

31 Skutečnost, že toto nařízení neobsahuje žádné kritérium připisující Nizozemsku příjmy pobírané v podobě úroků, nemůže za těchto podmínek sama o sobě bránit tomu, aby podle právních předpisů tohoto členského státu byl vybírán z těchto příjmů příspěvek na sociální zabezpečení.

32 Jelikož se krom toho právo Společenství nedotýká pravomoci členských států upravit jejich systém sociálního zabezpečení (rozsudek ze dne 13. května 2003, Müller-Fauré a Van Riet, C-385/99, Recueil, s. I-4509, bod 100), je v případě neexistence harmonizace na úrovni Společenství věcí právních předpisů každého dotyčného členského státu určit podmínky práva nebo povinnosti stát se osobou pojištěnou v systému sociálního zabezpečení, jakož i výši příspěvků, které jsou pojištěné osoby povinny odvádět (viz zejména rozsudek ze dne 8. září 2005, Blanckaert, C-512/03, Sb. rozh. s. I-7685, bod 49), a příjmy, které se zohledňují při výpočtu těchto příspěvků (rozsudek ze dne 26. ledna 1999, Terhoeve, C-18/95, Recueil, s. I-345, bod 51).

33 Je důležité pouze to, aby dotyčný členský stát při výkonu své pravomoci dodržoval právo Společenství (viz zejména výše uvedený rozsudek Terhoeve, bod 34 a rozsudek ze dne 7. července 2005, Van Pommeren-Bourgondiën, C-227/03, Sb. rozh. s. I-6101, bod 39).

34 Soudní dvůr v tomto ohledu rozhodl, že Smlouva o ES nezaručuje pracovníkovi, že rozšíření jeho činností do více než jednoho státu nebo jejich převod do jiného členského státu bude neutrální z hlediska sociálního zabezpečení. Vzhledem k odlišnostem právních předpisů členských států o sociálním zabezpečení mohou být takové rozšíření či převod pro pracovníka případ od případu z hlediska sociální ochrany více či méně výhodné nebo nevýhodné. Z toho vyplývá, že takové právní předpisy, i přesto, že je jejich použití méně výhodné, jsou v souladu s ustanoveními článků 48 a 52 Smlouvy, jestliže neznevýhodňují dotyčného pracovníka vzhledem k pracovníkům, kteří vykonávají veškeré své činnosti ve členském státě, kde se tyto předpisy použijí, nebo vzhledem k pracovníkům, kteří v něm byli již dříve povinni příspěvky odvádět, a jestliže nevede prostě a jednoduše k odvádění příspěvků na sociální pojištění bez nároku na protiplnění (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Hervein a další, bod 51).

35 V projednávaném případě je třeba nejdříve konstatovat, že čl. 49 odst. 1 písm. c) bod 4 WIB, podle kterého jsou příjmy pocházející z pohledávek za společností se

sídlem v Nizozemsku součástí příjmu podléhajícího příspěvku na sociální zabezpečení, se uplatní bez rozdílu na každého příjemce těchto příjmů, aniž by znevýhodňoval takové pracovníky, jako je L. H. Piatkowski, kteří využili svého práva na volný pohyb vzhledem k pracovníkům, kteří vykonávají veškeré své činnosti v tomto členském státě.

36 Je dále nesporné, že příspěvky na sociální pojištění odvedené dotyčným v Nizozemsku mu poskytují právo na sociální ochranu v tomto členském státě jako doplněk k ochraně, která se na něj vztahuje v Belgii, a nejsou tudíž odváděny bez nároku na protiplnění.

37 Jeví se sice, že zahrnutí sporných úroků do příjmu podléhajícího příspěvku, který je vyměřovacím základem příspěvků na sociální pojištění, které je L. H. Piatkowski povinen odvádět, mu jako takové neposkytne právo na dodatečné sociální dávky v Nizozemsku vzhledem k dávkám, které již pobírá v tomto členském státě. Taková situace však, jak již bylo zmíněno v bodě 32 tohoto rozsudku, vyplývá z pravomoci, která zůstává členskému státu k určení výše příspěvků, které jsou pojištěné osoby povinny odvádět, a příjmů, které mají být při výpočtu těchto příspěvků zohledněny. Rozsah sociální ochrany a přesný způsob výpočtu příspěvků na sociální pojištění nejsou relevantní, je-li povinnost odvádět uvedené příspěvky vyvážena celkovou sociální ochranou, která je poskytnuta.

38 Krom toho, přestože rozsah sociální ochrany nezávisí ve věci v původním řízení na výši odvedených příspěvků na sociální pojištění, je taková situace neodmyslitelně spjata se systémem sociálního zabezpečení, který vychází ze zásady solidarity.

39 Za těchto podmínek se nejeví, že by nizozemské právní předpisy dotčené ve věci v původním řízení porušovaly zásadu volného pohybu osob zaručenou články 48 a 52 Smlouvy.

40 Na otázku položenou předkládajícím soudem je tedy třeba odpovědět, že článek 48 Smlouvy týkající se volného pohybu pracovníků a článek 52 Smlouvy týkající se svobody usazování, jakož i čl. 14c písm. b) nařízení č. 1408/71 musí být vykládány tak, že nebrání nizozemským právním předpisům, které zahrnují do vyměřovacího základu příspěvků na sociální pojištění takové úroky, jaké byly vyplaceny ve věci v původním řízení společností se sídlem v Nizozemsku nizozemskému státnímu příslušníkovi s bydlištěm v Belgii, který podléhá podle uvedeného nařízení a s ohledem na povahu svých výdělečných činností právním předpisům o sociálním zabezpečení obou těchto členských států.

K nákladům řízení

41 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

Článek 48 Smlouvy o ES (nyní po změně článek 39 ES) týkající se volného pohybu pracovníků a článek 52 Smlouvy o ES (nyní po změně článek 43 ES) týkající se svobody usazování, jakož i čl. 14c písm. b) nařízení Rady č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996, ve znění nařízení Rady (ES) č. 1606/98 ze dne 29. června 1998 musí být vykládány tak, že nebrání nizozemským právním předpisům, které zahrnují do vyměřovacího základu příspěvků na sociální pojištění takové úroky, jaké byly vyplaceny ve věci v původním řízení společností se sídlem v Nizozemsku nizozemskému státnímu příslušníkovi s bydlištěm v Belgii, který podléhá podle uvedeného nařízení a s ohledem na povahu svých výdělečných činností právním předpisům o sociálním zabezpečení obou těchto členských států.

Podpisy.